

Jürgen Bieler *Nøkkelmann fra 10. juni 1940:*

Jürgen Bieler var i 1940 adjutant (1. ordonansoffiser) for oberst Buschenhagen som var stabssjef under general Falkenhorst ved den tyske overkommando i Norge. En del av generalstaben med general Engelbrecht i spissen, var ombord på krysseren «Blücher» 9. april da den ble senket i Drøbak-sundet. Premierløytnant Bieler hadde ansvaret for en koffert med hemmelige dokumenter som skulle overleveres i Oslo.

Under kapitulasjonsforhandlingene på Hotel Britannia i Trondheim 10. juni 1940, var Bieler hele tiden til stede og fulgte utformingen av teksten i kapitulasjonsavtalen. Hans konklusjon er klar: Norge kapitulerte med samtlige stridskrefter. Det var aldri snakk om at et par fly og kanonbåter som var dratt over til England var unntatt fra den.

Jürgen Bieler tilhører en kjent offisersfamilie som opprinnelig var utviste hugenotter fra Frankrike på begynnelsen av 1700-tallet. Hans far var general Bruno Bieler (general fra før krigen) som var sjef for Hannover forsvarsdistrikt da krigen sluttet i 1945. En tyve år yngre halvbror av Jürgen Bieler er idag oberst ved Bundeswehrs generalstab i Bonn. Deres far stod 20. julkretsen (1944) nær og ble etter krigen bedt av statsminister Adenauer om å lede oppbyggingen av Bundeswehr, et tilbud han imidlertid avslo.

Selv ble Jürgen Bieler som major tatt til fange av russerne på Østfronten i 1943 og satt i krigsfangenskap frem til 1948. Også han ble senere tilbudt en stabsoffisersstilling i Bundeswehr, men valgte en sivil løpebane med ledende stillinger i kjemikonsernet Bayer.

For første gang er han blitt intervjuet om sine opplevelser i Norge under krigen.

Nøkkelmann fra 10. juni 1940:**NORGE KAPITULERTE MED SAMTLIGE STRIDSKREFTER**

Redaktør Idar Aarheim i INO's pressetjeneste har besøkt tidl. major Jürgen Bieler som under kapitulasjonsforhandlingene i Trondheim var oberst (senere general) Buschenhagens adjutant (1. ordonansoffiser). Vi bringer her et sensasjonelt intervju med ham som til overmål viser hvor feil de historikere og jurister har (Skodvin, Andenæs, Seyersted etc.) som fortsatt hevder at kapitulasjonsavtalen bare gjaldt en del av den norske stridsmakt. Bieler kan til fulle bekrefte at Norge kapitulerte med «samtlige stridskrefter».

Det mest sensasjonelle i denne forbindelse, er kanskje at ingen historiker eller journalist fra Norge (bortsett fra Sverre Hartmann som såvidt vites ikke har offentliggjort stoffet om kapitulasjonsavtalen), tidligere har besøkt en så sentral, historisk person som Jürgen Bieler. Dette viser hvilken innvirkning det er blant norske historikere og pressefolk.

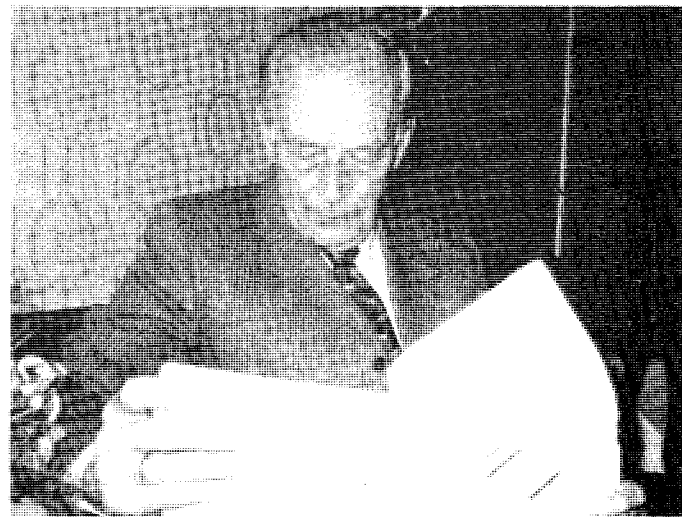
— For meg som var til stede under kapitulasjonsforhandlingene på Hotel Britannia i Trondheim 10. juni 1940, er det overhodet ingen tvil. Norge kapitulerte «med samtlige stridskrefter» slik det utvetydig står i kapitulasjonsteksten. Det var aldri snakk om at norske marinefartøyer og et par fly som var dratt over til England, var unntatt fra avtalen. Spørsmålet var ikke engang oppe til drøfting mens forhandlingene pågikk!

Det er tidligere major Jürgen Bieler som sier dette. Den 10. juni 1940 var han adjutant (1.

ordonansoffiser) for oberst Buschenhagen som undertegnet kapitulasjonsavtalen på vegne av general Falkenhorst mens oberstløytnant Roscher Nilsen undertegnet som stedfortreder for forsvarssjef Ruge.

Skodvin tar feil

— Men historieprofessor Magne Skodvin og hans elever har i hele etterkrigstiden forsøkt å fremstille kapitulasjonen på en annen måte. De hevder at siden ikke ordene «krigsmarine» og «flyvåpen» er spesifisert i kapitulasjonsteksten, så var disse

På bildet ser vi Bieler fordypet i Kapitulasjonsavtalen.
(Foto: INOs pressetjeneste.)

våpengrener unntatt fra kapitulasjonen.

— En slik tolkning har ingenting med virkeligheten å gjøre og må skyldes norske innenrikspolitiske behov etter krigen. For det første hadde ikke Norge noe flyvåpen som egen våpengren i 1940. For det annet står det i kapitulasjonsavtalen at den

omfatter alle norske «militære fartøyer og kjøretøyer» slik at marinen er innbefattet i disse formuleringer.

Norske historikere uinteressert

— Har professor Skodvin, eller andre norske historikere
(Forts. side 8)

Hemmeligholdt i Norge:**Frontkjemperne mer intelligente enn de fleste nordmenn**

Frontkjemperne lå i gjennomsnitt markert over vanlige, norske rekrutter når det gjelder intelligensnivå. Det er den konklusjon som kan trekkes av den rapport overlege H. Frøshaug ved Ilebu fangeleir lot offentliggjøre i det engelsksproglige, medisinske fagtidsskrift IN-DEX MEDICUS i 1947.

Det oppsiktsvekkende er at disse opplysningene ble holdt hemmelig for det norske publikum. De gikk på tvers av den offentlige kampanje som gikk ut på å stemple de såkalte «landsvikere» som «undermalere og moralsk fordervede personer» - en feilaktig forestilling som har vært hevdet i norsk presse så sent som i 1987 (Morgenbladet).

Bedre utdanning og sosial status

Frøshaugs undersøkelse er basert på intelligenstesting (IQ) av 250 frontkjemper. Fra før visste vi at frontkjemperne som gruppe gjennomsnittlig hadde bedre utdanning og høyere sosial bakgrunn enn det som var vanlig blant nordmenn av deres årskull. Det fremgår av frontkjemper-arkiv og av den historiske forskerinnatts Linge-veteranen, major Svein Blindheim har utført og som er offentliggjort i boken «Nordmenn under Hitlers fane».

Frontkjemperne svært unge

Undersøkelsen viser også at frontkjemperne var svært unge da de meldte seg til kamptje-

neste. Da undersøkelsen ble gjennomført 1946/47, var storparten fortsatt mellom 20 og 30 år.

Ellers fremgår det av dr. Frøshaugs forskning at det hårde frontlivet og det krevende fangeoppholdet på Ilebu, ikke har ført til mange mentale forstyrrelser, eller tap av sinnets likevekt (psychic equilibrium).

Urettferdig dømt

Selvom frontkjemperne åpenbart er blitt hårdt presset (de var jo under «omskolering») for at de skulle erkjenne sin «skyld», nektet mer enn halvparten at de har gjort seg skyldig til straff. De hevdet at de var patrioter som sloss for Norges sak mot kommunismen. Det hevdes også at

mange allerede hadde meldt seg som frivillige på finsk side etter at Sovjetunionen gikk til angrep mot vårt nordiske naboland høsten 1939.

Tendensiøst utvalg?

Spørsmålet er om ikke undersøkelsen kunne ha vært enda mer positiv (signifikant) i frontkjempernes favør. Grunnen til dette er at leger og senere vitenskapsmenn som dengang satt innesperret på Ilebu for deres frivillige fronttjeneste, hevder at de selv og andre med åpenbar høy IQ, bevisst ble holdt utenfor dr. Frøshaugs undersøkelse. Dette forteller de idag (1988) til INO's pressetjeneste. Frøshaugs tabeller viser at de har rett. In-
(Forts. side 9)

Idar Aarheim intervjuer Jürgen Bieler om 9. april 1940:

KRIG ELLER TURISTREISE?

Det lyder som et eventyr, men er dog sant: Den tyske overkommando som kom til Oslo 9. og 10. april 1940, hadde på forhånd bestilt værelse på KNA-hotellet! Det avslører nå adjutant ved overkommandoen dengang, Jürgen Bieler for norske lesere.

Men det var i litt ureglementær tilstand den unge premierløytnant dengang kunne ta sitt rom i besittelse. Det skjedde uten sko og i gjennombløt uniform. Først hadde han og flere av hans kamerater i staben, opplevet «Blücher»s forsmadelige forlis i Drøbak-sundet, de som overlevet, vel å merke! Det gjorde langtfra alle av den del av staben som var ombord på «Blücher». Resten kom dagen etter med fly til Fornebu, deriblant sjefen general von Falkenhorst. Bieler forteller:

Vennlige nordmenn

— Men til tross for vår noe reduserte forfatning, ble vi vennlig mottatt av personalet på KNA hvor jeg og en offiserskollega som de første fra «Blücher», ankom utpå formiddagen. Vi fikk våre rom og kunne hvile ut i et varmt bad og tenkte over de sjokkerte hendelser, vi hadde vært med på. Imens ble uniformene presset opp. Etter hvert innfant flere av offiserene som hadde overlevet katastrofen, seg.

På KNA-hotellet hersket et rastløst kaos. Diplomater og ikke minst flere britiske spioner, fikk det svært så travelt med å komme seg avsted mens flere og flere tyske offiserer flyttet inn!

Kjørt av ektepar

— Hvordan lyktes det Dem og Deres kamerat å komme så vidt hurtig til Oslo?

— Vi var heldige. Etter at vi hadde varmet oss ved bål på stranden og vridd isvannet ut av klærne, klatret jeg og min kamerat opp den bratte skrenten (på Nesodden) og kom til slutt opp til en vei. De norske soldatene som tidligere hadde iaktatt oss, hadde trukket seg tilbake uten å gripe inn. Vi som tilhørte overkommandoen, visste at det var bestilt værelser på KNA-hotellet og vi hadde avtale om å møtes der.

For å holde varmen, begynte vi å småløpe på veien mot Oslo. Vi hadde ikke løpt langt før en personbil med et eldre ektepar kom kjørende samme vei. Den stoppet vi og til mannen som kunne engelsk, fortalte vi om vårt møte med Norge og at vi hadde rom på KNA-hotellet. Ekteparet var meget forekommende og kjørte oss helt frem til hotellet. Vi snakket åpent sam-

men og vi fortalte at vi kom til Norge for å forhindre at engelskmennene satte seg fast her. Vi hadde stående ordre om bare å skyte i selvforsvar. Vi ville helst ikke komme i krig med Norge.

Engelsk bombardement?

— Flere episoder fra Oslo 9. april 1940?

— Ut på ettermiddagen gikk jeg og en offiserskollega på byen. Stemningen var nysgjerrig og spent. Vi visste at noen hundre tyske soldater hadde landet på Fornebu, men bortsett fra senkningen av «Blücher» og noen spredte skudd tidligere på dagen ved flyplassen, hørte vi ikke om krigshandlinger mot oss fra norsk side i Oslo-området.

På vår spasertur snakket vi med flere nordmenn som kunne tysk eller engelsk. Ryktene svirret. De fleste gikk ut på at engelskmennene kom til å bombe Oslo.

Engstelige tyskere

— Var nordmennene rasende på dere tyskere?

— I så fall skjulte de det godt. Atmosfæren var mer preget av spenning og uvisshet enn fiendtlighet mot oss. Flere uttrykte imidlertid stor misnøye med at kongen og regjeringen var flyktet fra hovedstaden og at politi-

Den tyske overkommando hadde forhåndsbestilt rom på KNA-hotellet.

kerne forsømt sine plikter. Usikkerheten var også blant oss tyskere.

Oppe på Slottsbakken var det utplassert en tysk maskingepost som var omringet av en mengde nysgjerrige nordmenn. Karene ved våpenet var engstelige for hva nordmennene kunne

finne på. Vi forsøkte å sette mot i dem. Allikevel innså vi at de var i en utsatt situasjon. Hvis folke- mengden hadde kastet seg over dem, var de blitt overmannet.

I det hele hadde vi vel ikke mer enn ca. 800 mann i Oslo 9. april og vi kunne umulig ha maktet å (Forts. side 8)

I norsk dagspresse har i den senere tid versert en del skrivelser om norske frontkjemperes innsats under den 2. verdenskrig. Åpenbart værers man her muligheter for sensasjonelle «avsløringer» av medvirkning i «krigsforbrytelser» og overgrep mot sivile. Tilsynelatende er deltakelse i partisanbekjempelse å henregne til slike overgrep. Muligens burde disse journalister ta et lite grunnkurs i folkerettsregler for regulær krigføring før de tyr til de store overskrifter. Kanskje ville de da innse at den regulære soldat har en soleklar plikt til å beskytte sivilbefolkningen, bl.a. ved å få den vekk fra krigssoner hvor kamphandlinger pågår, mens *partisaner har som sin forutsetning at sivilbefolkning skal brukes som skjold og forsvinningsdrakt*. Dermed havner de sivile i et helvete som vi her i Norge bare ante konturene av under den tyske okkupasjon. En renslig presse burde føle en klar forpliktelse til å utbre sannferdig opplysning om folkerettslig krigføring, og i humanismens navn slå vakt om disse gebreklige regler for anstendig krigføring, i stedet for å

STRENGE REGLER for tyske soldater

Fra frontkjempernes blad

idyllisere sivilisters krigsdeltakelse.

Norge opprettholder idag et militært forsvar i den tro at krig atter kan komme til å ramme landet.

Om den rosemalte sivilkrig blir prøvet i en slik situasjon vil nok erfaringene bli ganske anderledes enn forrige gang. For en slik situasjon har Lenins elever en svært effektiv medisin. *Man «tapper ut det vann som fisken svømmer i».*

Til belysning av de regler som den vanlige tyske soldat var pålagt å følge i sin krigsinnsats, gjengir vi i det følgende innholdet av den «Soldbuch» som alle tyske soldater var forpliktet til å bære på seg til enhver tid. Disse regler gjaldt for alle, uansett våpengren. *Også de norske frivillige bar den, og reglene var en*

del av vår soldat-opplæring. Det blev lagt største vekt på at disse regler måtte følges under alle forhold, og at overtredelse ville få de alvorligste konsekvenser.

1. Den tyske soldat kjemper ridderlig for sitt folks seier. Grusomhet og nytteløs ødeleggelse er ham uverdig.
2. Den stridende må være uniformert eller forsett med et særlig innført merke som må være synlig på lang avstand. Å kjempe i sivilantrekk uten et slikt merke er forbudt.
3. Ingen fiende som overgir seg må drepes, heller ikke partisaner eller spioner. Disse får sin rettmessige dom gjennom domstoler.
4. Krigsfanger må ikke mishandles eller fornærmes. Våpen, planer og utmerkelse skal fjer-

nes. For øvrig må ingen eiendeler fratras dem.

5. Dum-dum-kuler er forbudt, ammunisjon må heller ikke forandres til slike.

6. Røde Kors er ukrenkelig. Sårede motstandere skal behandles menneskelig. Sanitetspersonale og felt-geistlige må ikke hindres i sin virksomhet.

7. Sivilbefolkningen er ukrenkelig. Soldaten må ikke plyndre eller foreta vilkårlig ødeleggelse.

8. Nøytralt område må ikke trekkes inn i krigshandlingene ved overskridelser, overflyvninger eller beskytning.

9. Havner en tysk soldat i fangenskap, så kan han på forespørsel oppgi navn og tjenestegrad. Under ingen omstendighet får han ytre seg om sin stridsenhet, om militære, politiske eller forvaltningsmessige for-

hold på tysk side. Verken mot trusler eller løfter må han la seg forlede hertil.

10. Overtredelser mot disse regler i tjenestesaker er straffbart. Bryter fienden mot de under 1 til 8 anførte grunnregler skal det rapporteres. Gjengjeldelsestiltak er bare tillatt etter ordre fra høyere militær ledelse.

Kriminalitet finnes selvfølgelig også blandt soldater, og i krigssituasjonen er det stor fare for at slike krefter kommer ut av kontroll. Dette kan bare hindres ved beinhard disiplin og rigorøse avstraffelser. Den tyske hær var kjent og respektert for nettopp dette.

Det er også vanlig å latterliggjøre den tyske soldat for hans «kadaverdisiplin». *Vårt tankeskors er et man i et hvert fall ikke kan forvente både kadaverdisiplin og brudd på disse grunnregler.*

Neppe noen norsk soldat i tysk tjeneste våget så meget som tanken på å bryte mot disse regler. Det tør vi hevde som var der.

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaksjonssekretær: MARNA MELSOM PEDERSEN
Redaktør: KÅRE HAUGERUD
Forretningsfører: HARALD K. SCHAANNING

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo:
mandag kl. 17-20, tirsdag kl. 11-14 og onsdag kl. 17-20.
Telefon: (02) 19 06 71 - (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Utlandet + kr. 10,-
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248
Abonnementet (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetaltes med kr. 1.- + m.v.a. pr.spalte/m. Minstepris kr. 50,-
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG.

ET POSITIVT UNGDOMSOPPRØR

Når det idag så ofte fokuseres på ungdommen i negativt henseende og det snakkes om ungdomsopprør i form av bråk og utglidninger og ansvarsløse holdninger, går våre tanker tilbake til NSUF's form for ungdomsopprør. For det lar seg ikke nekte at partiet i utpreget grad ble båret frem av unge mennesker, og at partiet ble preget av dette.

Mens ungdommen idag lærer å forakte sin nasjonale arv og opprinnelse og til å se fremtiden som et spørsmål om kroner og ører og snevre gruppeinteresser, ble våre unge inspirert av nasjonalromantiske følelser som ga mot og styrke til å vie sitt liv til fellesskapets beste. Kanskje var vår store tro på det norske folks gode egenskaper og fremtidsmuligheter noe illusoriske. Men er det bedre å være desillusjonert?

Dagens unge lærer å stå på krava sine og til å se livets mening i kroner og øre og tomheten skal dekkes av fest og underholdning av ofte tvilsom karakter. Men det gir heller dårlig ryggrad til å tåle livets hardere sider.

Det var en tragedie at så mange av våre unge mistet livet i kamp for sin drøm om et bedre Norge og et bedre Europa, men kanskje er det verre å være levende død uten noen gang å ha hatt idealer å tro på og ofre for.

Det var Nasjonal Samling som innførte barnetrygden

Hvor mange vet at det er Nasjonal Samling de kan takke for innføringen av barnetrygden? Det skjedde i «Lov om barnetilskott til visse arbeidstakere» av 5. desember 1944. Ifølge loven skulle alle som var pliktig til syketrygd ha rett til slikt tilskott «for hvert barn under 15 år som den trygdepliktige forsørger mer enn ett».

Hvor stor var denne trygden? Nå vil man jo bare le av det: Kr. 3,50 pr. uke eller kr. 182,- pr år. Men hvis man ler, må man huske på at en inntekt på kr. 500,- pr. mnd. minus skatt var ganske akseptabel den gangen, og da var kr. 182,- ingen ubetydelig sum i tillegg.

Loven trådte i kraft 1. januar 1945, men hvor lenge ble Adam — eller Eva — i paradiset? Da seierherrene vendte hjem, opphevet de loven med øyeblikkelig virkning. Man kunne jo ikke være bekjent av at de stygge NS-folkene hadde gjennomført noe så bra. Man ønsket selv æren av det, og ganske riktig: 24. oktober 1946 kommer en ny «Lov om barnetrygd». Og trygdesatsen blir satt til ... kr. 180,- pr. år for hvert barn mer enn ett!

La nå ikke lenger AP bløffe deg. Det var ikke en arbeiderpartiregjering som innførte barnetrygden. Den æren kan ingen noen gang ta fra NS.

Den tyske jurist og historiker Hans Werner Neulen har allerede to store og solide arbeider bak seg: «Europafaschismus und der Zweite Weltkrieg» og «An deutscher Seite», som begge handler om frontkjempere, politikere og intellektuelle på verdenskrigens tapende side. Har man lest disse, er det ikke med små forventninger man tar fatt på den som kom i høst: «Europa und das Dritte Reich. Einigungsbestrebungen im deutschen Machtbereich 1939-45». Neulen skuffer ikke forventningene. Med suveren beherskelse av stoffet fører han leseren inn i det mangfold av tanker, planer og drømmer som denne sides ledende talsmenn i flere land, blant dem Norge, hadde for det nye Europa de ventet og ønsket se fremstå etter Tysklands seier.

Det slår en også ved lesningen av denne bok at der på tysk side ikke hersket noen klar og entydig forestilling om hvordan den meget omtalte «nyordning» egentlig skulle arte seg: Sannsynligvis delvis et resultat av at verdenskrigen egentlig slett ikke inngikk i Hitlers konsept. I krigføringen manglet derfor den overordnede strategi, hva glitrende operative resultater i de første år riktignok for mange formådde å dekke over. Man får inntrykk av at det forholdt seg på samme vis på det politiske plan: Planer og ideskisser fra forskjellige personer og instanser rekker fra ren hegemonialtenkning og gammeldags imperialismen via himmlersk «Storgermania» til noe som minner om de Gaulles «fedrelandenes

Det nye EUROPA: Tanker, planer, drømmer.

Av P. O. Storlid

Europa». Denne siste forestilling sto åpenbart sterkest innenfor Waffen-SS og Hitlerjugendledelsen. Den første vakte, naturlig nok, ingen positiv gjengklang blant ledende utenlandske samarbeidspolitikere. Den annen hadde ikke helt få tilhengere, men det er den tredje de aller fleste, og betydeligste, samles om.

Hovedkapitlet er viet den tyske håndtering av spørsmålet. Herigjennom får leseren grunnid innblikk i den politiske virkelighet Europas samarbeidspolitikere hadde å orientere seg i og måtte forsøke å påvirke. Man kan ikke godt komme til noen annen slutning enn forfatterens på dette punkt: *Utrolig, hvorledes Tyskland i fremgangens år forspilte gyldne sjanser i kampen om den europeiske opinion.*

Av største interesse er også den vel dokumenterte fremstilling av hvorledes menn som Quisling, Mussert og flere forestilte seg den nye ordning. Deres grunnleggende premisser var at enten måtte Europa samles for å hevde sin stilling i verden, eller også degraderes til et haleheng til de ikke-europeiske seiermakter USA og Sovjetunionen med overhengende fare for bolsjevisering av hele kontinentet som sluttresultat. Kraftsentrum i denne europeiske union kunne bare Tyskland være. Hva det for dem primært kom an på, var nettopp å få etablert en balanse i dette kommende statsforbund, slik at deres egne små nasjoner kunne fortsette sin eksistens som

innenrikspolitiske suverene stater, og bare avgi de deler av suvereniteten som det utenrikspolitiske og militære samarbeid i alles interesse gjorde tvingende nødvendig. Her var det for dem avgjørende å nå frem til samarbeidsformer som skulle utelukke den stores hegemoni over de mindre og små. Det de utrettelig strever for å oppnå, er nettopp fyldestgjørende garantier for den nødvendige balanse innenfor det nye, samarbeidende Europa.

Så detaljert som Quisling sees ingen annen å ha skissert denne balanse. Så utrettelig som han var heller ingen annen i forsøket på å vinne gehør for sine planer. At hans iherdige forsøk på å hevde norsk integritet og selvstendighet i «nyordningen» aldri vant frem på tysk side var et resultat av de givne maktforhold, men forringer ikke hans innsats. En kritikk mot Quisling måtte i tilfelle ta utgangspunkt i en fundamental feilvurdering av den annen part, og maktens realiteter. Men en slik kritikk ville ligge på et helt annet plan enn de stereotype beskyldninger man er vant til å høre.

Delvis benytter Neulen seg av hittil ukjent kildemateriale som han selv i møysommelig arbeid har oppsporet. Dette høyner ytterligere bokens verdi. Det er neppe noen dristig spådom at den på sitt felt vil få rang av standardverk, som videre historisk forskning ikke vil kunne gå forbi. Tiden er kommet så langt at man har lagt historiene bak seg og er begynt på historie (Forts. side 8)

KONGENS «NEI»!

Fra et brev til Aftenposten.

Aftenposten er flink til å kolportere uetterretteligheter fra okkupasjonshistorien. Og korreksjoner er umulig å få inn. Isåfall må man ha et navn! Men selv da kan det stå hardt om plass ...

Den 2/12 1987 gir Ivar Eskeland til beste i en kronikk om kongehuset, med utgang i Trygve Rambergs bok om det samme hus, (Gyldendal) og fremhever bl.a. Kong Haakons «NEI» på Elverum den 9. april 1940.

Jeg har i min besittelse utenriksminister Koht's versjon om «KONGENS NEI» på lydband. Dette opptaket er gjort med Halvdan Koht i 1955, i min

egen stue, med andre ord: Opptaket er et privat opptak, hvor jeg har en slags enerett.

Hans versjon av «NEI»et, etter at jeg hadde fremholdt Kongens betydningsfulle utsagn: «NEI!» ... Kongen hadde bare å gjøre som eg (regjeringa) vilde! Utenriksministeren la vekt på at Kongens vilje — og mening — måtte være Regjeringens ... elles hadde vi ikke bruk for han.» sa Koht lakonisk.

Det er vel heller tvilsomt om det er helt riktig alt det som står i et avsnitt i kronikken, slik som: — «Det var ikkje for inkje at han ved sitt 40-årsjubileum fann grunn til å takke sine rådgjevarar fordi dei hadde følgd hans

råd 9. april. Han var sine rådgjevarars rådgjevar.»

I følge lydbandet, og Koht's versjon av Elverumshendingene, så diskuterte nok regjeringen Nygaardsvold og Kong Haakon hans situasjon i det spillet som var på gang. Men: det er klart at det var regjeringens (Koht's tyngde i denne der og da!) som avgjorde «NEI»-saken. Koht hadde alt tidlig på natt (på morgensiden 9. april) sagt den tyske sendemann sitt NEI.

Hva Koht forøvrig sa om «NEI»-utgangen lar jeg ligge nu ...

Oslo, 2. desember 1987
Ragnar S. Grude

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17-20, tirsdag kl. 11-14, onsdag kl. 17-20.
Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.
Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

Rettferdig klarleggelse

Siste utgave av Folk og Land (nr. 8) var usedvanlig interessant på grunn av innleggene som ikke var kommet inn i Aftenposten. Det viser igjen hvor nyttig og godt det er å ha et organ som tar hånd om ellers mislikte meningsytringer vedrørende den seirende parts såkalte rettsoppgjør etter krigen.

Det er jo utrolig at vi fremdeles her i landets største aviser har en slik *pressesensur* og en slik ensretting når det gjelder vel dokumenterte og høyst seriøse innlegg som ikke faller i sensorenes smak. Og når det gjelder det tabubelagte emnet «rettsoppgjøret» nytter det heller ikke for en innsender å gå fra avis til avis. For når det gjelder dette emnet stiller de seg solidariske. Det eneste smutthullet blir lille Folk og Land - og takk for det.

Ensrettingen vi har i Norge på dette område er ekstra uheldig fordi man i Norge er tilbøyelig til å tro at vi hos oss har full ytringsfrihet og ikke blir utsatt for en slik styggedom som in-

doktrinering. Derved får en ensrettet presse og kringkasting hos oss en langs større virkning enn den får i en totalitær stat der alle vet at de er utsatt for en ensporet propaganda.

På «Kultur»-siden 3/11 hadde Aftenposten en artikkel om de dårlige kårene for ytringsfriheten i land med diktatur, og det ble anbefalt å støtte tidsskriftet «Index on Censorship». — Dette umiddelbart etter at avisen selv hadde nektet å ta inn viktige og høyst berettigede tilsvare på artikler som tidligere hadde funnet redaksjonens velbehag — men inneholdt konkrete feil. Burde ikke en slik avis først feie for egen dør?

Det har vist seg at redaktør Idar Aarheim har måttet stri hardt for å få inn et par av sine ypperlige innlegg, men han har også fått endel refusert — som så mange andre. Som utenforstående har jeg inntrykk av at han som erfaren pressemann og uten selv å være blant de utstøtte, har spesielle forutsetning-

ger for å få sine redegjørelser trykket. —

Vi er både ham og de andre som har kjempet for å få klarlagt forholdene stor takk skyldig. — Spesielt rørt ble jeg av den lille epistelen skrevet av Sigurd Madsen i siste nr., og jeg leste den flere ganger. Han beskriver hvilket godt inntrykk han hadde fått av tyskerne på sitt hjemsted under krigen, og dette var ment som et tilsvare i Aftenposten til en artikkel med helt urimelig skittkasting. Han fikk det i retur.

Vi er mange titusener (ja, hundretusener om man regner med dem som vil svare ærlig) som kan bekrefte at tyskerne opptrådte disiplinert og korrekt hos oss under krigen og at de også oppviste betydelig vennlighet overfor alle som var samarbeidsvillige. Og det var virkelig hundretusener — inntil krigslykken snudde. Men å hevde noe slikt, med håp om å få det inn i Aftenposten 45 år etter, det er jo nytteløst. G.P.

«Rettsoppgjøret» i Norge etter 2. verdenskrig

Av Arild Haglund

De fleste er etterhånden enige om følgende konklusjon: Oppgjøret rammet mange norske statsborgere, i varierende grad, altfor hardt, og var derfor et feilgrep.

Det foreligger etter mitt syn to alternative muligheter:

1. Var feilgrepet historisk sett helt spesielt, uten prinsipielle konsekvenser utover dette ene oppgjøret? I så fall har en avklaring stort sett kun interesse for de rammede og deres etterkommere. Disse vil ha interesse av en rehabilitering.

2. Hvis feilgrepet gikk utover det helt spesielle, som nevnt i pkt. 1, vil dette logisk sett ha konsekvenser for politiske/rettslige forhold i Norge idag (1987) og i fremtiden. Eksempelvis, jeg har bedt Forsvarets overkom-

mando gi en klar og entydig instruks om hvordan norske soldater, *uansett grad*, skal forholde seg hvis de blir tatt til fange av fienden (krigsfangenskap). Kan/skal det inngås «kapitulasjonsavtaler» el.lign.? Hvis dette viser seg å være i meste laget å forlange av FO, er vi opplagt på sporet av en liten sensasjon med utspring i det berømmelige «rettsoppgjøret» i Norge etter forrige krig. Kanskje vil det vise seg at tilsvarende og sist har den AP-politiske kommissæren Magne Skodvin hatt større innflytelse på slike saker i Forsvaret enn Krigsadvokaten. Spørsmålet må, i anstendighetens navn, sies å være sentralt!

Arild Haglund

Vernepliktig forsvarsvenn.

10. juni 1940:

Dårlig filologi kan være skjebnesvanger

Av Frode Halle

Jeg har med undren fulgt diskusjonen i dagspressen om tolkning av Trondheimsavtalen av 10. juni 1940, og jeg stiller meg spørsmålet: Kan en sprognyanse, en vri på en oversettelse, være nok til å endre historiens løp — totalt forandre forholdet mellom to stater? Er det mulig at en trenet tysk generalstabs-offiser setter opp en uklar avtale — en avtale som kan tolkes den ene eller den annen vei?

Dette kan ikke være mulig. Bismarck klusset i sin tid med Emserdepesjen for å skape uklarhet, men Buschenhagen i Trondheim hadde ikke slike motiver. Han holdt seg nok til klar tekst, han hadde makten og kunne skrive hva han ville.

Viktigere enn noen ord i avtalen er hva som virkelig skjedde etter at den var undertegnet. Trondheimsavtalen var 9 punkter med detaljerte bestemmelser om den norske overkommandos vidtgående forpliktelser overfor den tyske, og avtalen ble straks satt ut i livet. Det vil si at seierherren, med norsk hjelp, besatte hver krok av landet, fikk alle militære opplysninger, overtok alt militærutstyr og kontrollen over alle transport- og sambandsmidler. Hvordan dette kunne skje uten i forbindelse med en fullstendig norsk kapitulasjon er uforståelig. Det var under dette ingen tvil om kapi-

tulasjonen, eller antydninger om at krigen gikk videre. Jevnfor hva avisene skrev like etter 10. juni.

Virkeligheten er at ved å etterkomme alle de tyske krav sikret Norge seg en forholdsvis gunstig okkupasjonsstatus, som bygget på avtalens punkt 1 om ikke å gjenoppta kampen så lenge det tyske rike var i krig med andre land. Nok en god løsning for det norske folk, selv om krigens løver fortsetter i et okkupert område så lenge okkupanten er krigførende. Man måtte være klar over dette og ta hensyn til det.

Imidlertid fantes det kretser som ikke likte Trondheimsavtalen. Den skapte kanskje en litt uheldig atmosfære for regjeringen i London («Look to Norway»), og den ville gjøre det vanskelig å ramme med lov de som i det okkuperte Norge ikke fulgte London-regjeringens paroler.

Først ble det forsøkt å overse avtalen simpelthen, og det førte til skandalen med de tre statsråder i Skancke-saken. Det neste ble et forsøk på å klusse med teksten i avtalen: ordet «gesamten» ble på underlig vis oversatt til «samlede», og dette ord skulle nettopp dekke 6. divisjon, som jo langt fra var samlet — den hadde tilmed deler helt

oppe i Øst-Finnmark, dessuten ville denne tolkning, gjennom avtalens punkt 1, føre til at 6. divisjon *alene* forpliktet seg til ikke å gripe til våpen igjen mot det tyske rike — og det var vel ikke meningen? Det er tydelig at Buschenhagen mente noe helt annet med dette ord, og den *tyske tekst* er den gyldige.

Hvis en tysk generalstabsoffiser mener 6. divisjon så skriver han 6. divisjon, eller her, da forholdene vel var litt uklare, kunne han kanskje valgt en form som «de i Nord-Norge stående norske stridskrefter». At han ville rote seg bort i et ord som «gesamten», som kan bety noe helt annet, er utenkelig.

Ikke desto mindre er det ved slike oversetterknep bygget opp en norsk versjon av avtalen, en versjon som passet for etterkrigsoppgjøret, som jo forutsettes at Norge fortsatt var i krig, og at alle måtte vite det. Versjonen godtas kritikkfritt av hele det gode borgerskap, tilmed på høyeste akademiske hold. Faciten, resultatet, blir jo slik det passer.

Man skulle tro det hadde en viss vekt hva de tyske forhandlere fra dengang forsto ved avtalen, de er jo ikke part i denne sak og skulle ikke ha noen interesse av å fordreie fakta. Men tyskerne tapte krigen og blir ikke hørt.

Langt viktigere enn strid om ord er hva som virkelig hendte i Norge sommeren 1940. Det var ikke fortsatt krig, det var betingelsesløs kapitulasjon. Forsvarssjefen — hvor var han? Hva gjorde han? Forberedte han fortsatt krigføring som jo skulle være hans jobb?

Vi hører den merkelige påstand at hans frivillige fangenskap skulle markere fortsatt krig. Virkeligheten er helt motsatt. Han bekreftet jo nettopp ved dette den avtale hans befullmektigede hadde undertegnet, og som ga ham valget mellom æresord og fangenskap. At han valgte fangenskap er hans egen sak — jeg kan ikke se noe symbolsk i det. Han ville jo i alle fall ha havnet der sammen med hele sitt offiserskorps da det senere ble konstatert brudd på æresordet. Og han hadde full anledning til å komme seg ut av landet og slutte seg til styrker som måtte være utenfor Norge. Men han så seg altså bundet av Trondheimsavtalen «ikke å gripe til våpen mot det tyske rike så lenge den pågående krig varer». Norge som stat står for denne avtale (regjering, forsvarssjef til forhandleren Roscher-Nielsen). At det lykkes noen mindre forsvarsheter å komme seg ut av det tysk-kontrollerte område forandrer ikke dette.

Hvorfor maser vi ennå om dette? Krigen og etterkrigsoppgjøret er jo forlenget gått over i historien.

Og hvilken historie? Når våre historikere først overser Trondheimsavtalen, håper den skal glemmes, og derefter ved sørgelige kunstgrep prøver å vri på meningen — ja da er det klart at den politisk var meget viktig. Det var viktig at alle som innlot seg på samarbeide med okkupanten ble stemplet som gemene forbrytere, selv om samarbeidet kanskje var nødvendig, fornuftig, ja kanskje tilmed røbet et nasjonalt sinnelag. Og for dette var det nødvendig å kunne dømme etter den infamerende § 86 — man gikk *fienden* til hånd!

Men ved den totale kapitulasjon gikk fienden over til å bli *okkupant*, og § 86 kan ikke lenger komme til anvendelse.

Dette ble altså gjort likevel. Det er her begått en urett, og vi vil mase videre om det. Uretten skal ikke gå uimotsagt inn i historien.

Til orientering gjengis for sikkerhets skyld kapitulasjonsavtalens punkt 1 (tysk tekst):

«Die gesamten norwegischen Streitkräfte legen die Waffen nieder und werden sie während der Dauer des gegenwärtigen Krieges nicht wieder gegen das deutsche Reich oder dessen Verbundete ergreifen.»

DOKUMENTASJON AV AKTUELL AVISDEBATT

Flere av «Folk og Land»s lesere har etterlyst noen av de debattinnlegg Idar Aarheim og John Sand har kommet med i Aftenposten og Nationen. Vi bringer derfor tre av de mest sentrale. Samtidig understreker vi at det aldri siden krigen har vært så meget uro rundt i pressen om spørsmål rundt krigen og «rettsoppgjøret» som nettopp nå.

«NATIONEN» 3/12 1987:

Norge under krigen

Av John Sand

Fra flere lesere av Nationen har jeg fått spørsmål om Norge tilhørte de allierte under siste krig. Svaret er nei, og det kan henvises til følgende:

Halvdan Koht skriver i For fred og fridom s. 282: «Regjeringa held fast på den tanken at Noreg ikkje var sambunden med noko anna land. Sia har den norske regjeringa haldi fast på det standpunktet at ho ikkje ville ha nokon politisk sambandsavtale med nokon frammand stat.»

I Terje Wolds dagbokopptegnelse for 26/10 1941 heter det: «Koht mener at vi som nøytralt land ikke skal ha noen politisk avtale med noen.»

I en skrivelse av 21/7 1945 til Justisdepartementet opplyser Trygve Lie at det ikke ble inngått noen allianseavtale mellom Storbritannia og Frankrike på den ene side og Norge på den annen, jfr. her UK III side 295.

Anbassadør Erik Colban skriver i sin doktoravhandling «Stortinget og Utenrikspolitikken» side 329, note 36: «I den norske regjeringens virksomhet fra 9. april 1940 til 22. juni 1945. Dep. meldinger bd. I side 42 står det at Norge aldri inngikk noen direkte formelle allianseavtaler med de andre krigførende land.»

Morgenbladet for 10/6 1949 hvor det framgår at de borgerlige medlemmer av protokollkomiteen «konstaterer at det i de foregående dokumenter ikke finnes noe som tyder på at regjeringen har gitt Overkommandoen noe pålegg om å søke samarbeid med britene for å planlegge gjenerobring av Norge.»

CC's intervju med kaptein Odd Jensen i Morgenbladet for

26/5 1979: «Meget sent under krigen hadde Jens Bull uttalt til den britiske ministers frue at han betraktet seg som nøytral i stormaktsoppgjøret. Jens Bull, som var folkerettslærd, var norsk minister i Stockholm.

Professor Lauterpacht i Oppenheim: International Law bind II (6. utg.) note til s. 253: «During the second World War, Norway, Belgium . . . were not Allies.»

Susquehanna University Studies vol. VI nr. 3 for mai 1959 side 493: «Norway never joined the Allies de jure, and she was thus not represented on the Allied High Command.» På samme side heter det også. «Norway, as such, was out of the activ war . . . The British forces, with Norwegian volunteers included, made raids in Norway, and Svalbard from time to time without letting the government in exil know about it.» Dette siste korresponderer fullt ut med Trygve Lies telegram 16/2 1943 til Jens Bull i Stockholm.

Kong Haakons tale 22. august 1945 hvor Kongen sa: «De allierte har gitt oss vårt land fritt og selvstendig tilbake». Legg merke til den konkrete formulering: De allierte, ikke «våre allierte».

La meg til ovenstående bare føye til at direktør cand. jur. Lorentz Vogt i Tønsbergs Blad for 4/12 1947 kommenterte alliansespørsmålet slik: «Ifølge Dagbladets referat har utenriksminister Koht meddelt at der ikke er sluttet noen militær allianse mellom Norge og noen annen makt. Spørsmålet om hvorvidt frontkjemperne har båret våpen mot Norges allierte bortfaller dermed. Der var ingen allierte å bære våpen mot!»

Det er en avgrunn som skiller

Av redaktør Idar Aarheim i Aftenposten 15/12 1987.

Tre representative personligheter for seierherrenes krigsgenerasjon har her på Aftenpostens debattside stått frem og angrepet min artikkel «Total militær kapitulasjon» 4. november. Alle polemiserer de mot at Norge dengang foretok en altomfattende, militær kapitulasjon. Det gjør tidl. sjefredaktør Terje Baalsrud (26/11), professor Finn Seyersted (27/11) og professor Magne Skodvin (1/12).

På snever plass må detaljene ligge, selv om jeg kunne trekke frem et overveldende kildemateriale til støtte for min overbevisning. Forresten har det liten hensikt. Mine ærede motdebattanter og jeg befinner oss ikke bare på hver side av en generasjonskløft. En avgrunn i livssyn, historieoppfatning og rettsfølelse ligger mellom oss.

Seyersted

Fra et strengt filosofisk synspunkt er hverken rettslære eller historie eksakte videnskaper, selv om de baseres på en uendelig rekke av juridiske og historiske data som kan verifiseres. De er fortolkningsdisipliner.

Dr. juris. Finn Seyersteds fortolkning av folkeretten åpner for uhyggelige perspektiver. Folkeretten har som hovedoppgave å beskytte de svakeste og mest utsatte grupper ved væpnede konflikter: krigsfanger, sårede, flyktninger og sivilbefolkning.

Viktig er det at de stridende må kunne se forskjell på sivile og militære motstandere. Derfor skal våpen bæres åpent og kun av militære med klare distinksjoner. Hvis hvem som helst skal kunne begå krigshandlinger mot okkupanten, det som i folkeretten kalles franktirørvirksomhet og bandevesen, kan det ikke unngås at okkupanten under motaksjoner for å sikre sine interesser også kommer til å ramme uskyldige. Å tro noe annet er paragrafrytteri og skrivebordsklokskap.

Seyersted overser fullstendig at også okkupanten har legale plikter og rettigheter, og at noen må samarbeide med okkupasjonsmakten hvis det ikke skal oppstå unødige sult, nød og kaos blant befolkningen.

Fordreiet historiesyn

Seyersted hevder det sterkt fordreide historiesyn at Tyskland var eneansvarlig for den annen verdenskrig, en myte som yngre historikere og samtidskritikere på Kontinentet er i ferd med å frigjøre seg fra nå da etterkrigstidens tvangstenkning ebber ut

og hemmeligholdte dokumenter er blitt kjent.

Den annen verdenskrig var den dramatiske fortsettelsen av første verdenskrig da de demokratiske og imperialistiske vestmakter påtvang Tyskland en urimelig og utplyndrende fredstraktat, og dobbeltmonarkiet Østerrike-Ungarn som siden prins Eugens dager hadde dannet det solide bolverk i Sentral-Europa mot muslimsk og storrussisk aggresjon, ble oppsplittet i hjelpeløse småstater. Å sette Kontinentets mest dynamiske og livskraftige befolkning, den tysktalende, under et så nedverdiggende politisk og økonomisk press, måtte med geopolitisk nødvendighet føre til ny eksplosjon.

Seierherrene etter den annen verdenskrig bærer ansvaret for at vi etterkommere fikk en lemlestet verdensdel i arv med Sovjet-Unionen som okkupant av halve Europa. Bare de anglofile, kortsynte ignoranter og Arbeiderpartiets ledelse og velgermasse, hvorav mange var tyskerarbeidere, hadde grunn til å juble i 1945.

Tysklands rett

Som den ubestikkelige patriot Johan Scharffenberg hevder også jeg at den tyske okkupasjon av Norge var folkerettslig legal fordi vår sosialistregjering ikke klarte å opprettholde en troverdig nøytralitet under det britiske press for å få oss med i krigen mot Tyskland. Det var England som gjorde Norge til krigsskueplass. Først hadde partipolitikerne med kommunister og sosialister i spissen ødelagt forsvaret.

Vi som virkelig ønsker et sterkt forsvar av Norge, om nødvendig med taktiske atomvåpen som avskrekkelse, ser igjen at politikerne vanskjøtter vår forsvarsevne og sår splid blant våre allierte. Jeg skal være med og slåss til siste håndgranat for Norge og Europa under et eventuelt sovjetisk overfall, men ikke for en feig statsledelse som kanskje enda en gang finner det for godt å stikke vestover - mens den oppfordrer oss andre til å kjempe tappert videre, slik Seyersted i sin store uansvarlighet mener vi bør gjøre. Kanskje endog etter enda en kapitulasjon som senere skal benektes!

Baalsrud

Baalsruds hovedargument mot at Norge kapitulerte totalt er lederen i Deutsche Zeitung in Norwegen for 10. juni 1940

hvor det synes å fremgå at Norge fortsatt var delvis i krig med Tyskland. Noe annet ville da også vært oppsiktsvekkende ettersom artikkelen *senest* kan være skrevet 9. juni!

Forøvrig skrev alle ledende norske aviser, også Aftenposten, i de følgende junidager at Norges krig med Tyskland var slutt.

Skodvin

Jeg blir stadig mindre imponert over professor Skodvins kunnskaper i tysk når han hevder at «gesamten» i hovedkapitulasjonsdokumentet like gjerne kan oversettes med *samlede* som *samtliche*. Både *gesamt* og *sämtliche* betyr samtlige, altså alle uten unntak (ohne Ausnahme). Når første formulering er benyttet i kapitulasjonsteksten, er det fordi den er eldre, mer høytidelig slik det sømmer seg i statssaker.

Skodvins oversettelse *samlede*, er direkte feilaktig. For at samlede skulle være riktig, måtte det i den grunnleggende tyske tekst ha stått «gesammelten» eller «versammelten Streitkräfte».

Å nei, Norge kapitulerte med samtlige stridskrefter i Trondheim den 10. juni i det herrrens forvirrede år 1940 klokken 17.00. Delkapitulasjon for stridskreftene i Nord-Norge kunne det ikke være. Den var allerede foretatt kl. 9.55 på Spionkop ved Bjørnefjell denne samme, skjebnesvangre dag med general Dietl og oberstløytnant Wrede Holm som undertegnere.

At mine motdebattanter forsøker å ignorere sjeforhandler Buschenhagens klare ord om at Norge kapitulerte totalt, forstår jeg så godt ut fra deres posisjon: Den totale kapitulasjon river nemlig i stykker ethvert rettsgrunnlag for seierherrenes hevngjort justis etter krigen!

Skodvin-legenden står for fall, lik den allerede oppgitte myte om «Elverumsfullmakten», selv om den har avleiret seg som et kalklag over den historiske virkelighet i alle norske historiebøker og leksika fra etterkrigstiden.

«Folk og Land»
kjemper
rettferdighetens
sak.

HUSK BLADPENGENE!

Årsabonnement kr. 130,-, i omslag kr. 150,-.

BRUK
postgirokonto 5 16.45 04
eller
bankgirokonto 6063.05.01248

Dokumentasjonen fortsetter

FØRST MED NATO FIKK VI ALLIERTE

Av redaktør Idar Aarheim i *Nationen* 13/1 1988.

Alle som har fulgt med i debatten om Norge under krigen, vet å verdsette den banebrytende innsats John Sand har gjort for å korrigere den ensrettede historieskrivning som har preget det offisielle Norge i etterkrigstiden. Denne historieskrivning er populært med rette blitt kalt Skodvin-legenden. Den er oppkalt etter Magne Skodvin fordi han som medlem av Hjemmefrontens ledelse, sosialist og historieforsker og styresmakter og forlagsverden er blitt tildelt et slags monopol når det gjelder fortolkningen av krigstidens Norgeshistorie. At Skodvin også har prestert flere spenstige forklaringer, hører med i bildet. Han er jøssingtidens kanoniserte kronikør. Blant annet har han vunnet seg enslags herostratisk berømmelse ved å benekte at Norge foretok en total, militær kapitulasjon 10. juni 1940 enda kapitulasjonsavtalen på dette punkt ikke rommer muligheter for tvil fordi det står at vi kapitulerte med «samtlige stridskrefter». Dette kan da også de tyske forhandlere som ennå lever, til fulle bekrefte.

En amatør i arenaen

Også de innlegg John Sand i senere tid har hatt i *Nationen*, bidrar til å befeste hans ry som en av de beste kjennere av krigstidens historie, et ry som vel Morgenbladets tidligere sjefredaktør Chr. Christensen var den første til å fremheve. Sands «Norge under krigen» (*Nationen* 3/12 1987) inngår i rekken

av poengterte og velfundamenterte artikler om temaet.

Derfor var det bedrøvelig å lese Sverre Svartkjønli's emosjonelle utgydelser som *Nationen* hadde slått stort opp 29/12 1987. Herr Svartkjønli tillater seg å etterlyse John Sands kvalifikasjoner som burde være selvinnløsende for alle som seriøst befatter seg med disse spørsmål. Sands kritiker opplyser at han «er amatør i historie og statsvitenskap».

Det er jo vennlig av herr Svartkjønli å fortelle oss dette, men dessverre er det bortkastet spalteplass og en grov under vurdering av lesernes oppfatningsevne. At han er amatør, fremgår dessverre med pinlig klarhet i annen hver linje han skriver. Denne vår duellant er forresten altfor beskjeden når han hevder å være amatør bare i de to nevnte disipliner. Jeg kan i farten se at han også er det på to andre fagfelt: norsk og tysk.

Amatørtilhenger av Skodvin

Dessuten er han en amatørtilhenger av Skodvin. Men i så henseende kan herr Svartkjønli trøste seg med at han er i selskap med de mange - om enn ikke med de beste. En profesjonell historiker går ad fontes.

Men hva gjør en ambisiøs amatør som Sverre Svartkjønli?

Jo, han går til Magne Skodvin! Men denne drevne historiske jonglør har tryllet vekk mangt et ubehagelig historisk faktum som hindrer en fetisjdyrkelse av London-regjeringen

og Hjemmefronten som han selv har «aksjeinteresser» i. Det er ikke lite denne «gåverike gutten fra Hardanger» i årenes løp har klart å trylle vekk. Mangt og meget er forsvunnet i Skodvins historiske skoddeheim som har lagt et tåketeppe over krigstidens norske historie.

Tåken letner

Når det etter hvert som etterkrigstiden også i Norge ebber ut, her til lands begynner å komme solstreif over det historiske landskap, skyldes det blant annet John Sands innsats.

Det hjelper selvfølgelig at selve tåkefyrsten har gått av som professor. Han leder ikke lenger den obligatoriske alfedans på Blindern med diktatorisk myndighet. Han har steget ned fra sitt profesjonelle kateter og blitt amatør han også. Nærmere bestemt med uleselige, langdryge artikler i *Aftenposten* hvor han etter en tøff debattrunde, ble reddet av avisens påpasselige sluttstrek mens han hang i tauene.

Forbrytelsen mot våre sjøfolk

Men er da ikke dette et innlegg mot Sverre Svartkjønli?

Jovisst!

Vansken er bare den at herr Svartkjønli's innlegg kun er en dårlig avskrift av Skodvin. Det eneste eleven har bidratt med, er enkelte originale misforståelser som når han for eksempel skriver «at den norske handelsflåten kom til å spille en stor rolle»

først etter den tyske marsj mot Sovjetunionen.

Langtifra! Det var vår lett-sindige flåteavtale med Storbritannia fra senhøsten 1939 som gjorde det klart for Tyskland at Norges nøytralitet ikke var til å stole på. Dessuten hadde partipolitikerne med Nygaardsvold-regjeringen i spissen på forhånd ødelagt vår forsvarsevne med det brukne geværs politikk.

At Sovjetimperiets vestgrense nå skjærer tvers gjennom Sentral-Europa, skyldes de vestalliertes massive militære hjelp under krigen som var like kortsynt som den var effektiv. Uten konvoifarten på Murmansk, hadde sovjeternes vestgrense fortsatt befunnet seg øst for Polen. Vi av etterkrigsgenerasjonen som ikke er kommunister eller sosialismens løpegutter, synes det hadde vært langt mer betryggende.

London-regjeringen er ansvarlig for at noen tusen sjømenn mistet livet i konvoifart. det er tapstall som ikke tjener den til ære. De må føres på denne regjeringens lange synderegister.

Den ubehagelige realitet er den at disse norske sjøfolk ble ofret for at Sovjetunionen skulle vinne krigen!

Bare leietjenere

Og som John Sand har påvist, var Norge ikke alliert hverken med vestmaktene eller Sovjetunionen. London-regjeringen opptrådte kun som deres ydmyke og servile leietjenere. Det var

først da de allierte hadde vunnet krigen for dem (som Kong Haakon ganske riktig sier i talen den 22/8 1945), at de kunne starte feiringen av seg selv som suverene helter - en feiring som uavbrutt har kunnet foregå i snart 43 år på grunn av et meningsmonopol.

Først i 1949 ble vi gjennom NATO alliert med vestmaktene - og etter hvert ironisk nok også med Tyskland - nettopp mot Sovjetunionen! Først da ble partipolitikerne med Arbeiderpartiet i spissen, klar over det som tusener av frivillige frontkjemper allerede under krigen var rede til å ofre livet for: Sovjetunionen var hovedtruselen mot Vesten! Fordi disse unge menn hadde vært for tidlig ute med sin innsikt og idealisme, måtte de overlevende sone lange fengselsstraffer og lide tap av almene menneskerettigheter og aktelse i det norske samfunn!

Svartkjønli

Forøvrig finner jeg en videre diskusjon med herr Svartkjønli ufruktbar. Det ville være som å flikke på taket av et sammenrast hus.

Annonsér
i
«Folk og Land»

Dette kom ikke inn i *Aftenposten*:

KAPITULASJONEN 10. JUNI 1940

Av oberstløytnant, cand. phil. Anton Olstad.

«Der har vi'n igjen,» sa gutten, han slipte på en halv slipestein. Og i *Aftenposten* 1. desember har vi Magne Skodvin igjen med oversettelsen samlede for samtlige, alle. Gesellschaft für deutsche Sprache i Wiesbaden, rådgivende organ for Forbundsrepublikken i fortolkninger av rettsnormer, lovgivning osv. har oversatt samlet med alle. Den 10. juni var regjeringen på vei til London og fysisk ute av stand til å utøve noen kontroll med noen som helst stridskrefter. Det den hadde i England idet kapitulasjonsavtalen ble undertegnet, var et par marine-

fartøyer, under norsk flagg og britisk operativ kommando. Jfr. CC «De som heiste flagget». Dessuten en militærmisjon, men en militærmisjon er ikke noe kommando. Eget flyvåpen hadde vi ikke i 1940, hæren hadde sitt og marinen sitt. Hærens overkommando og marinen overkommando ble opprettet i London *etter* kapitulasjonen i Trondheim. 10. juni-dokumentet er ingen del-kapitulasjon.

Men hvis samlet betyr samlede, hva da?

Var de samlet i Trondheim, i Narvik, i Gratangen, Bjørnefjell,

Gresdalen, Vassdalen - eller hvor var de *samlet*? General A. D. Dahl, dengang oberstløytnant og sjef for Albataljonen på Narvikfronten, forteller at den 7. juni om kvelden fikk han ordre fra 6. Divisjon om at et planlagt angrep ikke skulle iverksettes. Klokken 1100 8. juni (merk datoen) fikk avdelingen ordre om demobilisering, forflytning til Grovfjorden for sjøtransport til Alta. Tilsvarende ordre fikk de andre av 6. Divisions avdelinger. hvordan var de da «samlet» den 10. juni?

På det tidspunkt var general Ruge og hans stab i Nord-

Norge. Ruge var blitt øverstkommanderende. Hvis oberstløytnant Roscher Nielsen, som tilhørte øverstkommanderendes stab og som representerte øverstkommanderende, hevder at han bare kunne kapitulere for 6. Divisions avdelinger, må det foreligge en total misforståelse. Da skulle det ha møtt en offiser fra 6. Divisjon, i Trondheim. I kapitulasjonspapirene står ikke Roscher Nielsen nevnt som representant for 6. Divisjon, men for generalstab. Riktignok var vel ikke samarbeidet mellom Ruge og sjefen for 6. Divisjon, som forøvrig også var

øverstkommanderende i landsdelen, det aller beste. Men det er helt meningsløst at Ruge skulle ha sendt en offiser til kapitulasjonsavtalen i Trondheim, hvis det bare hadde vært Fleischers 6. Divisjon som skulle kapitulere. Med tukt å melde er oversettelsen av samlet til samlede, tøv. Dessuten må det være klart at den formelle totale norske kapitulasjon i Trondheim 10. juni IKKE samtidig var fredsavtale mellom Tyskland og Norge. Det er kanskje heller ikke så lett å skjønne.

Hamar, 1/12 1987
Anton Olstad

CALLY MONRAD

Av Katharina Aall Normann

Vår vidunderlige kunstner og sangerinne, har rent meg så i tankene nettopp i disse dage, hvor så mange ting kommer frem i lyset. Jeg var så heldig for mange år siden å ta sangundervisning hos henne, og vi ble da meget gode venner. Senere etter okkupasjonen av Norge, opplevet jeg den store ære og glede å ha henne boende i mitt hjem gjennom lengre tid. Rulle Rasmussen har skrevet en utførlig beretning om hennes liv og karriere, og hennes kamp for å bevare alt som het norsk kunst og teater etter første verdenskrigs slutt. Men det som jeg vil berette om i dag, er følgende:

Noen måneder etter okkupasjonens slutt ringte telefonen, det var Cally Monrad. «Kjære Dem,» sa hun, «Jeg er blitt hjemløs og husløs, sitter her omgitt av kofferter og kasser, ferdig til å dra på et hjem for eldre hvor jeg har fått plass. Så kom det plutselig et telegram om at de ikke ville ha meg der. De skulle vel ikke ha et lite pikeværelse hos Dem hvor jeg kunne få bo?»

Huset var allerede fullt av hjemløse, kvinner med barn, men jeg klarte å få flere til å flytte sammen på ett rom, så det ble et lite pikeværelse til henne. Så må jeg fortelle følgende som jeg har fra hennes egen munn. Det var melkemaadamen i nabolaget som hun hadde brukt gjennom ca. 40 år, som hadde oppgitt til politiet, at hun ikke var arrestert ennå. Så dukket det opp to unge heimfrontkarene, som puttet henne i en drosje sammen med to andre
(Forts. side 8)

Ei bok om «bygdenazismen»

Egil Ulateig:
Dagbok frå ein rot-
norsk Nazist.
Samlaget.

«Sverre Ryen var eit vanleg menneske, i den grad nokon kan vera det. Og likevel valde han, tilsynelatande frivillig, å gi alt, livet, for ei tru som sidan viste seg å vera tufta på falsk grunn.»

Ja, gjorde han verkeleg det? Var trua hans så falsk som Ulateig vil ha det til? Forfatteren tek for seg det fenomen som han kallar bygdenazisme, eit ord som han sjøl karakteriserar som *ufysleg og upresist*. Men han vedgår straks etter at hovedpersonen hans var «ein representant for eit straumdrag i den norske og europeiske samtida». Og Ryen er så visst ikkje det einaste «vanlege menneske» som Ulateig gjer oss kjend med. Her merker vi oss t.d. «yrkessoldaten» *Olaf T. Lindvig*, forfatteren *Ivar Sæter*, juristen *Olav Lien*, kaptein *Oliver Møystad*, redaktør *Odd Melsom*, og sist, men ikkje minst, *brøne Aukrust*, først og fremst bonden *Pål*. Alle saman representantar for norsk «bygdenazisme».

Om *Pål Aukrust* fortel Ulateig, med ein viss reservasjon m.h.t. sanninga, at då han gjekk ut frå *Trarabu-lægret* etter fullført soning, tok han avskil med kampfellene med orda: «*Lev så vel, kara! Nå ska e' heim åt Lom og bli ordførar.*» Og i 1951, 4 år etter, vart han verkeleg vald til ordførar. Han var ikkje den einaste «bygdenazisten» som vart vald inn i bygdestyringa på nytt. Og mange fleire kunne vorte både ordførarar og stortingsrepresentantar, dersom dei hadde vore villige til å forplikte seg på eit eller anna partiprogram. *Slik såg ikkje berre folket i Lom, men mest heile bygdefolket i Noreg, på «den*

Av Trygve Engen

forma for landssvik som Pål Aukrust var dømd for.» (Ulateig s. 70.) «Isfronten» var stort sett eit byfenomen, på bygdena fanst han så godt som ikkje.

Kva var då årsakene til at så mange «vanlege menneske» reagerte såleis som brøne Aukrust, Olaf Lindvig, Sverre Ryen? Så mange at dei til saman ovra seg rom eit «straumdrag i den norske og europeiske samtida?» Ulateig nemner gjeldskrisa, som «slo til med veldig kraft». Men ein merknad s. 72 tyder på at han ikkje heilt kan ha forstått det som skjedde. I kapitlet om *Pål Aukrust* skriv han nemleg: «Noko av det verste som hende i hans augo var at Noregs Bank løyste krona frå gullet». Det var då omsnudd! Krisa slo først til for alvor, då Norges Bank førde krona tilbake til gamalt gullver.

Dermed vart gjeldsbøra dobla eller fleirdobla for alle som hadde vore nøydd til å låne papirkroner for å skaffe seg gard og grunn eller produksjonsmidler av eitkvart slag. 10% rente var gale nok, men lite å rekne mot dette største tjuveriet. Mot denne bakgrunnen var det vel ikkje så rart om bygdenoreg såg med velvilje på det som skjedde i Tyskland, der styresmaktene løyste marken frå gullet og sendte ut setlar i forhold til folket sin samla arbeidsinnsats. Dermed vart folket i stand til å betale sin gjeld, og det vart umuleg å slå til seg realeigedom ved manipulasjon med pengevesenet.

Men Ulateig hevdar også at nasjonalsosialismen var ei religiøs tru. Kristendomen var «undergraven av industrirevolusjonen, proletarisering, marxismen, Charles Darwin og den materialistiske vitenskapen». (S. 189.) Og på

neste side: «Kva skal religiøse nyskaparar med rasjonelle, logiske argument? Kor logisk er jomfrufødselen og Kristi himmelfart?»

Noko er det i dette. Det gamle trugsgrunnlaget tok til å smuldre bort, øydelagt av kapitalistisk pengejag og marxistisk klassekamp. Men blandt bygdefolket levde endå ideane frå det *førkapitalistiske* samfundet, kanskje t.o.m., som Ulateig nemner, - frå *førkristen* tid. Tanken på heimen og ætta, - «blod og jord» - var det berande elementet både i dagleglivet og det religiøse livet. Det «nye» straumdraget var då så avgjort i pakt med sjølve livet, det evig uforanderlege. Skulde den trua vera «tufta på falsk grunn»?

Som motto har Ulateig vald dei to første strofene av Olav Aukrusts dikt «Lagnad». Ja, både Sverre Ryen og mange fleire vart slegne overende med lagnaden sin «lange stav». Og «heile verdi rivnar i eit rædselsrop». Kanskje eg får lov til, som slutord på denne omtalen, å bruke ei anna kjend strofe av same dikteren, den eldste av Aukrust-brøne: «*Norronafolket! Nøre elden på åren! Sameine krafti i hamar og kross! Yggdrasil bløme i Kristus-våren! Då vert det botvon og berging for oss! Hugan vår trivast som treet på tunet med røter i heimjord og krune mot sky!*»

Då skal den tindrande, norrøne rune på nordhimmel-hjelmen stå skinande ny.»

P.S. På s. 74 nemner Ulateig at *Quisling* «sende soldatar mot arbeidarane». Så vidt eg minnst, har dette vore tilbakevist i «F. og L.» - soldatane hadde som oppgåve å verne dei militære lager i området. Elles fortel då CC at det slett ikkje var Q., men Lindboe som tok initiativet til dette!

Et veldig illegalt pressemøte

Det er mangt og meget man minnes fra dengang.

Høsten 1944 var jeg beordret til å gjøre tjeneste ved NS fylkesstab i Telemark. De fleste i staben var familiemennesker som vandret pent hjem til middag etter dagens gjerning. Fylkespresselederen og jeg var imidlertid hybelboere, og det hendte relativt ofte at vi spiste middag sammen på Grand hotell i Skien. Prisene var jo ennå overkommelige den gangen.

En kveld vi to satt og drakk kaffeerstatning i salongen etter middagen, hørte vi at det var et nokså belivet selskap i rommet ved siden av. Det hadde vi opplevd før, men det var ikke fritt for at vi spisset ører da det med ett ble stillere der inne og en stemme sa: «Som formann for Telemark avdeling av det illegale Norsk Presseforbund er det meg en stor glede å ønske vår landsformann velkommen. Gleden er særlig stor fordi formannen jo har hatt en viss tilknytning til pressen i Telemark...» Deretter grep landsformannen ordet og holdt en ganske saftig tale, sett fra vårt synspunkt. Etter ham fulgte nye talere, og de taltalte hverandre ved navn, slik at vi etterhvert fikk en ganske god oversikt over hvem som befant seg derinne. Blant deltagerne var også to redaktører som offisielt var medlemmer av NS. Det var en masse skryt av hvordan man hadde greid å lure presselederen ved en rekke anledninger.

Da talene ebbet ut og surret av stemmer gjorde det vanskelig
(Forts. side 8)

MÅNEDENS PERNILLE:

Som oftest nøyer jeg meg med et par stykker brød som middagsmat hvis jeg kommer sent hjem fra arbeidet, og jeg vet at Gullet har spist på Fredrikke, spisestedet på Blindern, før hun kommer hjem. Jegunner meg et glass rødvin etter maten idag, firmaet var spandabelt tit jul i år også. Så braser Gullet inn på kjøkkenet. «Er det her du sitter?»

«Som du ser, ja. Vil du ha et glass rødvin du også?»

Hun nikker bejaende, og ser seg rundt. «Har du ikke kjøpt livseliksiren din idag, eller har du holdt opp å kjøpe den som du så ofte har truet med?»

«Den var utsolgt i kiosken, jeg var for sent ute, og jeg fant ut at jeg overlevet uten den.»

«For fremtiden kan du spare

de pengene de fem første dagene i uken, det ligger nok «Dagblad» igjen på Fredrikke etter andre.»

Hun tar frem et eksemplar fra ryggsekken. «Da har du ikke lest at Arja sprer nazisme.»

Jeg tenker meg om et øyeblikk. Arja? Her gjelder det å ikke være uvitende. Jeg trenger ikke vri hjernen, for hun viser meg artikkelen med den overskriften hun siterte, og bildene forteller at det er Arja Saijonna, den finske sangerinnen, den dreier seg om. «Det er helt sprøtt. Hun spiller Zarah Leander i et skuespill om henne på et teater i Sverige. Men hør nå her.» Gullet begynner å lese.

«Forestillingen har falt tidligere riksdagsmedlem for Folkpartiet Ingrid Segerstedt-Wi-

berg meget tungt for brystet. Hun mener Saijonnaa glorifiserer Leanders rolle som storsjerne i Nazi-Tyskland og at rollen er uforenlig med Saijonnaas arbeid som FN's flyktningambassadør.

Zarah Leander nøt stor popularitet i Tyskland på 30-tallet både på scenen og lerretet. Etter krigen ble hun utsatt for hard kritikk for å ha støttet nazistene. Teaterstykket *Sjårnfall* skildrer nettopp Leanders liv og virke i Tyskland.»

Gullet ler, tar en slurk av glasset og fortsetter: «Dama har også angrepet Arja fordi hun sang en Zarah Leander-sang under festmiddagen for nobelprisvinnere i Stockholm før jul. Dette er til å le seg ihjel av.»

«Kanskje det burde utgis en

sangbok over sanger som passer ved Nobelprismiddager,» sier jeg, «Den kunne jo også inneholde noen rallarviser til dynamittens pris.»

«Og en veiledning for skuespillere over hvilke roller de bør spille for ikke å komme på svarteliste,» supplerer Gullet, og overtar ordet igjen. «Du anbefalte meg jo også å ta drama som valgfag i den videregående skolen fordi jeg var interessert i teater. Det angret du kanskje på når du satt og terpet de to, eller var det tre, rollene jeg skulle spille i løpet av skoletiden.»

Dere må leve dere inn i rollen dere skal spille, sa læreren vi hadde i drama. Dere må være den personen dere skal spille, dere må ikke si frem replikkene som om de skulle være en

lekse.» Hun gjør en pause. «Dusser så åndsfraværende ut. Hører du på meg? Hva er det du tenker på?»

«Naturligvis hører jeg på deg, men samtidig sitter jeg og tenker på Finn Kvalem.»

«Hvem er det?»

«Skuespilleren som skal spille Quisling i den filmen som fjernsynet har laget om hekseprosessen mot ham. Tør han sette seg inn i Quislings stilling og tankegang? Jeg er klar over at det finns noen gale svensker, men hva med de villeste av de ville vi har her i landet?»

«Jeg tror han vil sette sin ære i å være en god skuespiller,» sier Gullet, «og jeg gir blaffen i dem.»

Pernille

Nynazisme på svensk

Ikke for lave lønninger, men for høye skatter

Av Hans Olavsén

Stadig flere grupper går meget hardt ut for å få høyere lønn. Det ser ut til at størstedelen av folket anser seg som underbetalte. Men man retter skytset den gale veien. Lønningene er ikke for små, men når vi ikke kan leve av dem, er det fordi skattene er meget for høye. Det skulle folk gå til angrep på.

Gro forteller oss at vi betaler for lite til fellesgodene. Det er selvfølgelig noe forferdelig tøv. For det første øser stat og kommune i dag ut en masse penger til ting som overhodet ikke burde være det offentliges oppgaver. For det annet understøtter man bedrifter som ikke har livets rett med milliardbeløp, og det i en tid med overbeskjeftegelser. For det tredje, og det er det verste: En rekke sektorer, så som offentlig administrasjon, helsevesen, skoleverk, kulturinstitusjoner er uhyre dårlig administrert og søler med pengene. De er ytterst ineffektive og tildels også overbemannede. Som et eksempel har norsk skole det laveste antall barn i verden i forhold til hver voksen ansatt. Dette etter hva en internasjonal ekspert på skolespørsmål uttaler til «Farmard». I helsevesenet tar en overlege avskjed i fortvilning over elendig administrasjon som sterkt reduserer sykehuskapasiteten. Slik kan man ta

eksempel etter eksempel. Mye tyder på at disse og andre sektorer gjennom en årrekke har fått for mye penger, hvilket er en direkte oppfordring til slapphet og sløseri. I tillegg kommer så de mange «sosiale reformer» som har kostet oss langt mer enn det smaker. Hvilken hjelp er det i at man har et par timers kortere arbeidstid i uken når man må betale det i dyre dommer over skatteseddelen?

Det nye Europa . . .

(Forts. fra s. 3)

rien. For sitt bidrag til den fortjener Neulen anerkjennelse og takk. Fremtiden er begynt, men fortiden er ikke slutt. Den slutter først når sannheten om den er erkjent.

Hans Werner Neulen:
«Europa und das Dritte Reich. Einigungsbestrebungen im deutschen Machtbereich 1939-45.»
Universitas, München, 1987.
ISBN 3-8004-1141-5

P. O. Storlid

Send oss navn på interesserte!

Vår avis må videre ut, og det må våre lesere og venner hjelpe oss med. Bruk kupongen nedenfor og send oss navn på NS-folk du vet ikke har avisen, og også på andre som er positivt interessert i vår sak. Forsendelse av avisen i provoserende hensikt er vi ikke interessert i.

Til «FOLK og LAND»
postboks 924 Sentrum,
0104 Oslo 1.

Vennligst send prøvenummer av avisen til:

1. Navn:
- Adresse:
2. Navn:
- Adresse:
3. Navn:
- Adresse:
4. Navn:
- Adresse:

Forslagsstillers navn

Hvis for liten plass, så skriv navn og adresser på eget ark.

Illegalt presse møte . .

(Forts. fra s. 7)

å høre hva som ble sagt der inne, sukket presselederen tungt og spurte: «Hva i alle dager skal man gjøre med slikt?»

«Dette er midt i ditt ansvarsområde, så det er opp til deg å bestemme,» svarte jeg.

Han tenkte seg om en god stund og sukket igjen. «Man kan da ikke gjøre noe med folk som er slike idioter og amatører at de ikke undersøker hvor lydett veggen er før de holder et illegalt møte.»

«Enig med deg», sa jeg. - «Men det kunne jo være ganske artig å stikke hodet inn og gi dem en liten forskrekkelse midt i festrusen.»

Presselederen ristet på hodet. «Salige er de fattige i ånden. La dem få fortsatte å være salige.»

«Og slik ble det altså.»

Hvis noen av disse dyktige illegalister fortsatt lever, går de vel rundt og klapper hverandre på skuldrene og minnes hvor flinke og tapre de var den gangen. De skulle bare ha visst!

J. E.

Krig eller . . .

(Forts. fra s. 2)

holde byen hvis det hadde kommet et norsk militært motangrep.

Oslo-politiet nøytralt

— Hvordan forholdt Oslo-politiet seg?

— De opptrådte nøytralt og eksemplarisk. Flere steder forsøkte de å holde altfor skuelystne nordmenn på en viss avstand fra våre vaktposter slik at det ikke så lett kunne komme til farlige situasjoner. Jeg kan ikke huske at vi hadde noen samarbeidsproblemer med det norske politiet krigsvåren 1940.

Tjenestevillige Oslo-speditører

— Men etter et par dager, begynte norske avdelinger å yte motstand også på Østlandet. Er det forhold fra disse dagene som De mener er av interesse også idag?

— Generelt hadde vi de beste samarbeidsforhold til de lokale og regionale, norske myndigheter. Senere ble dette samarbeidet utvidet til å omfatte hele Norge (Administrasjonsrådet).

Etter at engelskmenn og franskmenn hadde gjort landgang på Møre og begynte å forene seg med norske styrker, var det klart at et felttog opp gjennom Gudbrandsdalen ble nødvendig.

Men militært hadde vi et stort problem ved siden av at våre

styrker var fåtallige. To skip med kjøretøyer var blitt senket av britene mens de var på vei til Norge.

Derfor måtte vi forhandle med Oslo-speditørene om transportmidler. De stilte en rekke biler med sjåfører til vår disposisjon og kjørte såvel ammunisjon, krigsutstyr og proviant til de tyske styrker som stod i kamp med nordmenn og briter på Hedmark og senere i Gudbrandsdalen.

— Følte ikke de norske transportører nasjonale betenkeligheter ved å yte dere slike tjenester?

— Jo, i alle fall hevdet de det, men først etter noen dager. Da kom de og sa at på grunn av deres nasjonalfølelse, kunne de ikke kjøre mer. Men det viste seg at forretningssansen var sterkere enn deres nasjonalfølelse. Da vi la på prisen for transporttjenester, fortsatte de som før, forteller Jürgen Bieler.

Norge kapitulerte . . .

(Forts. fra s. 1)

oppøst Dem eller sjefforhandler Buschenhagen, for å høre hva dere mener om kapitulasjonsavtalen?

— Nei, våre synsmåter har åpenbart ikke vært av interesse for dem. Den eneste nordmann før Dem som har orientert seg om saken hos oss, er statsstipendiat Sverre Hartmann. Men så vidt jeg vet, har han ikke offentliggjort noe om dette — bare om Blüchers forlis. Forøvrig skulle det være umulig å misforstå kapitulasjonsteksten hvor det uttrykkelig heter at det er hele Norges krigsmakt som nedlegger våpnene.

Dessuten kunne alle norske yrkesoffiserer fritt få reise hjem etter å ha avlagt æresord på at de ikke ville gripe til våpen mot Det tyske rike så lenge verdenskrigen varte. Det står i kapitulasjonsavtalen og de aller fleste norske offiserer benyttet seg av dette slik at de fritt kunne reise hjem. Med kapitulasjonsavtalen anså vi alle kamphandlinger mellom Norge og Tyskland som avsluttet. Dette ble også understreket fra norsk side under middagen samme aften. Det ble utbragt skåler for de århundregamle forbindelser som hadde hersket mellom våre land og at disse måtte opprettholdes i fremtiden.

Strid om æresord

Det eneste det sto strid om var hvorvidt de norske offiserene skulle avlegge æresord på ikke å gjenoppta kamphandlinger mot Det tyske rike. Vi tyskere mente at dette æresordet burde avgis av samtlige norske offiserer. Til slutt kom vi frem til

det kompromiss som står i kapitulasjonsdokumentet at æresordet bare gjaldt for yrkesoffiserene. De vernepliktige slapp å avgi det.

Nordmenn og tyskere våpenbrødre

— Nå ved årsskiftet har vår statsminister og forsvarsminister gjort det offentlig kjent at Norge i en krisesituasjon gjerne mottar hjelp av tyske styrker. Hvordan reagerer de på dette?

— For meg er det helt naturlig at nordmenn og tyskere er våpenbrødre. Vi tilhører samme folkegruppe, den samme kulturkrets og begge nasjoner snakker germanske sprog.

Men personlig håper jeg at også nordmenn har lært noe av 1940. Jeg er overbevist om at hvis Norge dengang hadde hatt et sterkt forsvar, kunne landet holdt seg nøytralt i konflikten mellom Tyskland og vestmaktene. Jeg vet at den eneste grunnen til at Tyskland okkuperte Norge, var at vi anså landets forsvar for å være så svakt at ellers ville England ganske lett ha etablert støttepunkter og dermed kontrollert begge sider av Nordsjøen og hindret våre malmtilførsler fra Narvik.

Dengang hadde det vært i Tysklands interesse hvis Norge kunne forholdt seg nøytralt (som i første verdenskrig). Å binde store styrker i Festung Norwegen, var det samme som å svekke de kontinentale fronter.

Tøv

— General Buschenhagen (dengang oberst) har i et brev karakterisert påstanden om at Norge bare foretok en del-kapitulasjon i Trondheim 10. juni 1940, som det reneste tøv («Unsinn»). Er det også Deres oppfatning?

— Selvfølgelig. Som jeg allerede har sagt, var det aldri tale om at noen deler av Norges stridsmakt var unntatt fra avtalen. At den flyktede arbeiderpartiregjeringen i London kom til å samarbeide politisk med britene, var alle parter klar over. Men jeg husker at det i 1940 også blant nordmenn var stor tvil om London-regjeringen hadde noen legalitet.

Cally Monrad . . .

(Forts. fra s. 7)

ganske unge kvinner. De skulle alle tre kjøres ut til og anbringes hos de såkalte «tyskertøser» på Ljan. Da de kom midtveis, stanset karene bilen og sa: «Nå går vi ned og bader med de to unge, og lar gamla sitte igjen og vente så lenge i bilen.» Da de omsider kom frem til det beryktede sted, var det allerede fullt der, så det ble ikke plass til henne. Så kjørte de henne ueste- (Forts. side 9)

den tilbake til Oslo, hvor hun for natten ble anbragt i kjelleren på Victoria Terrasse.

La dette være en av de mange beretninger om hvordan eldre, uskyldige kvinner på snart 70 år, ble behandlet.

Det var en fest å få lov å ha henne i sitt hjem. Som den store kunstnerinne hun var, hadde hun uendelig meget å gi oss andre, når hun leste opp sine og andres vakre dikt.

En liten rørende historie til slutt.

De fleste som bodde hos oss var blitt ribbet for det meste av alt de eide. En dag kom Cally Monrad strålende mot meg, og sa stolt: «Vet du, at idag har jeg fått tilsagn fra min gamle venn, skipsreder Klavenes, om at han fra dags dato skal holde hele huset med ved til fyren».

Ja, det var det.

Katharina Aall Normann

Frontkjemperne . . .

(Forts. fra s. 1)

gen med IQ over 129 er tatt med!

Frøshaug dårlig historiker

Frøshaug har forsøkt å sette sin undersøkelse inn i en historisk ramme. Den viser at han drev oppdragsforskning på vegne av det norske justisdepartement som den 9. november 1945 hadde nedsatt en komité som skulle drive sammenhengende, mental forskning blant «landssvikerne». Dr. med. Gabriel Langfeldt, herostratisk berømt for diagnosen «varig svekkede sjelsevner hos Hamsun», var formann. Hensikten var å bruke resultatet i en «demokratisk» omskolering av fangene. Arbeidet ble stoppet da det viste seg at «landssvikerne» var for

intelligente.

Frøshaug hevder at frontkjemperne ble dømt for å ha kjempet mot Norges allierte Sovjetunionen! Dette er en ren løgn. Norge var aldri alliert med Sovjetunionen.

Et historisk spørsmål er berettiget:

«Hvorfor skulle den mest intelligente del av Norges ungdom omskoleres?»

Uavventet gevinst

På INO's julemøte var det utlodning. En av gevinstene, «Quislings forsvartale», ble vunnet på lodd J 63, men boken er ikke avhentet. Henvendelse INO's kontor.

FRONTKJEMPERMERKET

ønskes kjøpt. Bill. mrk.: «Frontkjempermerket» til Folk og Lands ekspedisjon.

UNGDOMMELIG 70-ÅRIG DAME

ønsker bekjentskap med herre for hygge og hjelp. Koselig og snill. Eget hus og liten eiendom. Bill. mrk.: «Konfidensielt» til Folk og Lands ekspedisjon.

(ANNONSE)

Alternativt samfunn

er et nordisk magasin som utkommer 6 ganger i året med det formål å vise at både individ og samfunn (kollektiv) er sykt og trenger legedom. Individuell og kollektiv diagnose og terapi må gå hånd i hånd. Sentralismens og mammonkulturens undergang er en forutsetning for et verdenssamfunn som skal bygge på fred og som vil fordele godene rettferdig.

Profitt-tenkningen må avløses av GI-prinsippet. GI-UTEN-Å-VENTE-NOE-IGJEN fører til overflod og velstand for alle jordens søsken. Budsjettøkonomi og Bruttonasjonalregnskap må avløses av realøkonomien. Vi kan gå veien om det «lønnsomme prisfall».

Be om prøveeksemplar hos ansvarlig redaktør Even Lorch-Falch, Postb. 156, 2401 Elverum.

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

Serien: «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks. Odd Melsom: **På nasjonal uriaspost** kr. 50,-
 » Odd Melsom: **NS og fagorganisasjonen** .. kr. 50,-
 » Odd Melsom: **Fra kirke- og kulturkampen** kr. 50,-
 » Einar Syvertsen: **Også dette bør være sagt** kr. 50,-
 » ALLE 4 BIND: kr. 150,-

.... » A. I. Bru: **Professor på ville veier** kr. 50,-
 » A. I. Bru: **Her er London** kr. 60,-
 » Adolf Hoel: **Universitetet under okkupasjonen** kr. 25,-
 » Walter Fyrst: **Min sti. NS blir til, o.m.a.** kr. 95,-
 » Finn Kjelstrup: **Den norske kapitulasjon** .. kr. 20,-
 » Per Lie: **Sannheten om Telavåg-affæren 1942** kr. 15,-
 » Sigurd Myting: **Politisk dømt** kr. 35,-
 » Kai Normann: **Diktene Laurbærkransen** ... kr. 20,-
 » Sundra Sand: **Vidkun Quisling's siste dager** kr. 10,-
 » Arne Tellefsen: **Når forsvaret forfaller** kr. 25,-

GAVEBØKER for venner i utlandet:

.... eks. Roald Astrup Nielsen:
 The «**SOLBRIS**» escapade (Engelsk) ... kr. 80,-
 » La Fuga del «**SOLBRIS**» (Spansk) kr. 80,-
 » H. Franklin Knudsen: **I was Quislings Secretary** kr. 55,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks. Institutet för Offentlig och Internationell Rätt:
 Den norska rättsuppörelsen kr. 50,-
 » Forbundet: **Gi oss rettsstaten tilbake** kr. 5,-
 » Forbundet: **§ 104. Mere lys over rettsoppgjøret** kr. 10,-
 » Pastor A. E. Hedem: **Quo vadis Norvegia** . kr. 30,-
 » Ralph Hewins: **Quisling – profet uten ære** . kr. 60,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **ASTRID D.D.D.** kr. 100,-
 » Gary Allen: **Ingen tør kalle det en sammensvergelse. (Hvem trekker i trådene?)** kr. 50,-

NYHETER:

.... eks. Roald A. Nielsen: «**Solbris Ohoi!**» kr. 100,-
 » Torstein Gunnarson: **Sannheten om Kirsten Flagstad** kr. 150,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **Lys over landssvikoppgjøret** kr. 145,-
 » Jørgen Sehested: **Broholmstøtet** kr. 75,-

FRONTKJEMPERNE:

NYHETER:

.... eks. Tore Dyrhaug: **KIMÆRE** kr. 50,-
 » Harly Foged: **Danske landsknægte, SS-soldat** kr. 90,-

.... eks. Ben Esper: **Tsjerkassy. Ambulansekjører på østfronten** kr. 100,-
 » Hans Werner Neulen: **An Deutscher Seite** Fremragende om norske o.a. frivillige på tysk side i Waffen-SS og Wehrmacht kr. 175,-
 » R. Schulze-Kossens: **Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen** kr. 210,-
 » Sigurd Senje: **Glemte soldat** kr. 100,-
 » **Gebirgsjäger im Bild** kr. 210,-
 » **Panzergrenadiere der Panzerdivision Wiking im Bild** kr. 210,-
 » **Europäische Freiwillige im Bild** kr. 210,-

Legg til kr 15,- for forsendelse ved forskuddsbetaling til:
 Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248 eller ved sjekk, i kontanter eller frimerker. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

Vi takker for nye «Vennegaver»

Hjertelig takk for 54 nye «vennegaver» på tilsammen kr. 9.990,-. Denne takken betyr imidlertid ikke at vi ikke har mer å takke for. Ny liste i neste nummer.

«VENNEGAVER»
fra «Folk og Land»s venner.

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

R. S., Oslo	Kr. 150,-	Hans. N., Hurdal	kr. 200,-
A. M. H., Oslo	kr. 100,-	T. G., Sande	kr. 340,-
A. J., Oslo	kr. 400,-	G. N., Holmestrand	kr. 100,-
O. Ø., Oslo	kr. 100,-	I. S., Nore	kr. 1.250,-
N. N., Oslo	kr. 50,-	A. S. K., Eidanger	kr. 100,-
Ø. M., Oslo	kr. 1.000,-	B. Ø., 70 år, Vestskogen	kr. 400,-
G. V., Oslo	kr. 50,-	H. M. S., Kristiansand	kr. 200,-
A. M. H., Oslo	kr. 300,-	M. A., Ålesund	kr. 150,-
I. K., Oslo	kr. 350,-	O. H., Hegra	kr. 120,-
A. S., Oslo	kr. 50,-	B. L. M., Vikhamar	kr. 100,-
W. W., Oslo	kr. 150,-	T. E., Neena	kr. 20,-
U. T., Oslo	kr. 100,-	S. J., Nesoddtangen	kr. 250,-
V. H., Oslo	kr. 200,-	E. A., Skjeberg	kr. 120,-
J. R., Oslo	kr. 50,-	K. H., Nannestad	kr. 100,-
A. G., Oslo	kr. 100,-	O. K., Lillehammer	kr. 50,-
J. H., Oslo	kr. 50,-	E. H., Minde	kr. 400,-
H. Sch., Jar	kr. 100,-	H. S., Elverum	kr. 100,-
P. B. G., Aurskog	kr. 150,-	T. G., Hernes	kr. 70,-
H. R., Blommenholm	kr. 70,-	J. F., Gjøvik	kr. 270,-
J. H., Lørenskog	kr. 100,-	M. T., Kolbu	kr. 70,-
I. L., Torp	kr. 170,-	B. S., Steinsholt	kr. 50,-
A. B., Båstad	kr. 20,-	P. R., Lomen	kr. 20,-
B. S., Hosle	kr. 100,-	S. S., Lena	kr. 120,-
H. G., Sarpsborg	kr. 150,-	S. M., Tangen	kr. 120,-
E. G., Rygge	kr. 170,-	E. B., Skrautvål	kr. 400,-
G. N., Reykenvik	kr. 70,-	K. N., Malmø	kr. 417,-
B. J., Sagstua	70,-	U. L., Danmark	kr. 83,90

SKOLE OG SAMFUNN

Samfunnet ønsker å forme den oppvoksende slekt i sitt eget bilde, og utdanne den for dens fremtidige virke. Dette er hensikten med det offentlige skoleverket. I Nasjonal Samlings program la vi frem våre tanker om hvordan vi mente skolen skulle være og den grunnvoll den skulle bygges på.

Paragraf 22: Kristendommens grunnverdier vernes.

Paragraf 23: Bedre skoleutdannelse på kortere tid med større vekt på karakterdannelse, samfunnsånd, kroppsutvikling og det praktiske liv. En samlet skoleplan med spesialisering etter den enkelte elevs anlegg og fremtidsplaner, og etter samfunnets behov. Ved stipend koster staten den høgre utdannelse av særlig begavet ungdom. Forskningsinstitutt og fagskoler utbygges.

Dette programmet ble lagt frem på NS landsting i 1934 og godtatt og bekreftet samme år. Siden har det ikke vært nødvendig å gjøre forandringer i det. Det var så riktig, og så forut for sin tid, at det kan stå som mønster for en fornuftig skolepolitikk også idag.

Dessverre har ikke våre «seriøse» partier klart å lage maken. Stadige forandringer og mislykkede eksperimenter har skapt uro i skolen. Orden, disiplin og innsatsvilje er blitt nærmest som skjellsord å regne. Nå skal alle følge sine lyster og alt skal være frivillig og lærerne skal helst være en mellomting mellom leketanter og sosialarbeidere.

I mange av våre skoler har utviklingen gått så raskt utfor bakke, takket være livsfjerne ideer, at lærerne har mistet kontrollen og pøbelen har overtatt. Lærere blir nervevrak og tusener av barn mobbes i filler.

Og den offentlige skolen er dyr i drift. Det viser mange privatskoler som klarer seg med langt mindre penger i forhold til elevtallet og med bedre resultater.

Det er mange som har ventet på at lærerne skulle gå til aksjon. Ikke minst til fordel for en skole hvor barn kan føle seg trygge den tiden de er på skolen, og hvor det kan opprettes så pass med ro og orden at de som ønsker å lære noe kan få anledning til å gjøre det.

Skuffende er det derfor at når aksjonen kommer, dreier det seg bare om mer penger og fritid. Som om dette alene vil kunne løse den krisen skolen nå er inne i. Egen pengepung kan heller ikke gjøres til en samvittighetssak som berettiger til lovbrudd og sivil u lydighet.

Usmakelig er det også at barna skal trekkes inn i denne ulovlige konflikten og at lærerne ikke unnsær seg for å bruke dem i denne forbindelsen. Det er klart at det er gjevt å være «voksen» og demonstrere og bli intervjuet på TV og streike med de store. Især når man også slipper å gå på skolen. Men noen positiv lærdom for livet er det ikke. Så svakt som lovlydigheten stiller her til lands, burde det heller være en oppgave for skolen å lære bort respekt for spillereglene.

I det hele tatt er det meget uheldig at skolen stadig brukes til politisk indoktrinering og at elever må delta i aksjoner som ikke har noe med skolearbeidet å gjøre.

NS slo det første store slaget mot tuberkulosen

Yngre mennesker i dag vil ikke engang kunne forestille seg hvilken svøpe tuberkulosen var inntil for noen få tiår tilbake. Der den slo ned, førte denne sykdommen med seg lidelse, død og sorg, i mange tilfeller også direkte nød. Titusener av norske familier ble rammet.

Det første virkelig effektive slaget mot tuberkulose var innføringen av den obligatoriske skjermbilledfotograferingen. Gjennom den ble hele den norske befolkning registrert med hensyn til denne sykdommen. Det førte til at tusener fikk hjelp på et så tidlig stadium at de kunne leges uten særlige skader, og ikke minst fant man frem til smittebærerne og fikk slik sykdommen under kontroll.

Er det i dag noen som husker når og hvordan skjermbilledfotograferingen ble innført? Sikker ikke mange. Vi tillater oss derfor å minne om at utgangspunktet er en lov av 30. april 1942, utstedt av Quisling-regjeringen. I lovens paragraf 1 heter det ganske enkelt: «Enhver som har fylt 15 år plikter når det offentlige forlanger det å la seg tuberkuloseundersøke ved skjermbilledfotografering.» Og videre i paragraf 8: «Når minst 2 år er gått siden forrige undersøkelse ved skjermbilledfotografering, plikter enhver å underkaste seg ny undersøkelse hvis Innenriksdepartementet bestemmer det.»

Undersøkelsen var ikke gratis. Den kostet . . . kr. 1,-!

Medisinaldirektør Th. Øst-

rem som NS ansatte, var i det hele tatt meget aktivt innstilt på å bekjempe tuberkulosen. Likevel må det antagelig sies at den som har den største ære for hva som skjedde på dette område, var sjefen for helseavdelingens (det nåværende helsedirektoratets) tuberkulosekontor, *Sophus Wilhelm Brochmann*. Han var tuberkulosespesialist og direktør og overlege på Glitter sanatorium utenfor Oslo. Og han ga aldri opp. Da han i 1945 ble sperret inne på Ilebu, begynte han ganske snart å forelese om tuberkulose for unge leger og medisinstudenter blant fangene. I dag da tuberkulosen på det nærmeste er knekket, bør både Brochmanns og Østremns innsats minnes.

Den europeiske enhet og egenarten

Av Hans Olavsén

Til dypet av min sjel er jeg fullt på linje med Idar Aarheim når det gjelder hans europeiske visjoner. Europa må enes - det er vår eneste redning. Men på ett punkt er jeg ikke enig med ham. Det er når han i artikkelen «Hva nå lille Norge?» i «Folk og Land» nr. 1 i år skriver: «. . . men de tilhører den felles-europeiske kultur og livsfølelse som er et langt eldre og solidere

grunnlag å bygge på enn de nasjonale varianter.»

Aarheim har naturligvis rett i at den bevisste nasjonalisme er et relativt nytt fenomen. Men det som er basis for denne nasjonalfølelse går mange århundrer og tildels årtusener tilbake. Felles kår og livserfaringer, sproget og det etniske opphav binder de nasjonale grupperinger sammen. Dette er ikke

noe vi må kvitte oss med, men bringe med oss inn i det europeiske fellesskap. Det er dette som fører den nødvendige spenning og dynamikk inn i det fremtidige samlede Europa.

Jeg føler min individualitet og min nasjonale egenart som vesentlige ting jeg kan bidra med til ny vekst og fremgang i vår verdensdel.

Farvel til «Morgenbladet»

Det er en kjennsgjerning at det blant det gamle «Morgenbladet»s abonnenter var ganske mange NS-folk. Det kan vel delvis forklares ved avisens helt klare antikommunistiske standpunkt, men det har kanskje enda mer med det å gjøre at man likte klare og friske skribenter som CC, Knut Bøckmann og Frank Bjerkholt, selv om man langt fra alltid var enig med dem. Og endelig var det jo så at «Morgenbladet» i mange år var adskillig mindre restriktivt enn andre aviser når det gjaldt å ta inn innlegg som behandlet vår sak på en ikke altfor fiendtlig måte.

Men nå hører vi at stadig flere av våre folk sier opp avisen, og begrunnelsen er for de flestes vedkommende den samme: «Morgenbladet» ber blitt et pregeløst organ, vimrende, vaklende, vet ei hvorhen. Det er en avis som ikke har annen hensikt enn å få en uhomogen gruppe medarbeideres skriblerier på trykk. Den savner linje og dermed mening og berettigelse. Og det hjelper heller ikke på inntrykket at avisen synes fullstendig stengt for innlegg fra NS-vennlig hold.

Det er med et visst vemod vi sier: Farvel, «Morgenbladet».

Germansk Landtjeneste

Et par små bemerkninger til den ellers korrekte artikkel «Fra skjebneområdet mellom slaver og germaner» i avisens nr. 1 i år.

For det første: De korrekte innsatsår er 1942-44, ikke 1941-43 som det står i artikkelen.

For det annet: En vesentlig grunn til den germanske landtjenestes innsats er uteglemt. Det var bl.a. fra disse områder Norge fikk sine kornforsyninger under okkupasjonen. Vi ønsket å være med på å dyrke dette kornet.

Landtjenesteleder

INO

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie.
Medlemskap kr. 150,- pr. år.

FOLK og LAND

— den eneste publikasjon som driver konsekvent opplysningsarbeide om rettssviket.
Abonnement kr. 130,- pr. år. I lukket omslag kr. 150,-.

INO og FOLK og LAND kjemper for deg!
Hva gjør du for INO og FOLK og LAND?
Vær snill å betale medlemskontingent og ditt abonnement i tide!